

EXPUNEREA ISTORICĂ A CATEDREI DE MORFOPATOLOGIE

Ieremia ZOTA – dr. hab.șt. med., prof. univ., memb. cor. al AȘM

Vladimir VATAMAN – dr. șt. med., conf. univ.

IP USMF „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova

tel.: +373 791 63 310, iervic@gmail.com

Rezumat

În articol este prezentată expunerea succintă a istoriei catedrei de Morfopatologie (Anatomie patologică) de la fondare în a. 1945 până în prezent. Sunt descrise consecutiv etapele principale de dezvoltare a catedrei, aportul șefilor de catedră la timpul respectiv, îndeosebi a fondatorului catedrei prof. F. Agheicenko, academicianului V. Anestiadi, memb. cor. al AȘM, prof. univ. Ie. Zota, dr. hab. șt. med., conf. univ. E. Melnic. Sunt prezentate succint principalele realizări științifice ale catedrei la fiecare etapă, inclusiv la ora actuală. (10 foto.)

Cuvinte-cheie: expunere istorică, catedra de morfopatologie.

Summary. Presentation of history of the department of morphopathology

The article presents a brief summary of the history of the department of Morphopathology (Pathological Anatomy) from the moment of its foundation in 1945 to the present day. The main stages of the development of the department are described consecutively, as well as the contribution of the heads of this department in the corresponding period, especially the founder - prof. F. Agheicenko, the academician prof. V. Anestiadi, corr. member of the ASM, prof. Ie. Zota and hab. med. dr., associate prof. E. Melnic. The main scientific achievements of the department are briefly presented at each stage, including the current one. (10 photo.)

Key-words: presentation of history, Department of Morphopathology.

Резюме. Краткое изложение истории кафедры морфопатологии

В статье представлено краткое изложение истории кафедры Морфопатологии (Патологической анатомии) от момента основания в 1945-ом году до сегодняшнего дня. Описаны основные этапы развития кафедры, вклад заведующих кафедрой в соответствующий период, в особенности основателя кафедры профессора Ф. Агейченко, академика В. Анестиади, чл.-корр. АНМ, проф. Ие. Зота и др. хаб., мед. наук, доцента Е. Мелника. Изложены основные научные достижения кафедры на каждом этапе по настоящее время. (10 фото.)

Ключевые слова: изложение истории, кафедра морфопатологии.

Catedra de morfopatologie (până în 1991 – Catedra de anatomie patologică) a fost fondată în anul 1945, primul șef de catedră fiind Savantul emerit, profesorul Fiodor Agheicenko, originar din Belarusi, discipol al școlii moscovite de anatomie patologică (1904–1954). Dumnealui a desfășurat o activitate fructuoasă în organizarea catedrei, fiind concomitent unicul prorector al Institutului de medicină din Chișinău și prim-anatomopatolog al Ministerului Sănătății. În perioada aceasta, când în Chișinău 84% de spitale erau avariate sau distruse, au fost organizate secții de anatomie patologică în spitalele din Chișinău, Bălți, Tiraspol, iar apoi și în centrele raionale. Au fost pregătiți medici anatomopatologi, care activau atât la catedră, cât și în secțiile spitalicești. În primii ani, serviciul de anatomie patologică în oraș a fost executat preponderent de către colaboratorii catedrei.

Tematica științifică abordată a reprezentat anatomia patologică a tuberculozei sistemului nervos central și periferic. Sub conducerea profesorului F. Agheicenko, au fost pregătite și susținute 5 teze de

doctor (candidat) în științe medicale (Vasile Anestiadi, Iraida Iacovleva, Antonina Gordeladze, Olga Seniușkina, Isaac Șroit). Colaboratorii catedrei au asigurat procesul de studii cu materiale ilustrative. A fost fondat Muzeul anatomopatologic. Catedra devine centrul metodic al serviciului anatomopatologic, unde se organizează conferințele clinico-anatomice orășenești.

Pe parcursul anilor 1954–1958, catedra a fost condusă de profesorul Dmitrii Golovin (1918–1981), eminent anatomopatolog-oncolog, savant și pedagog. A efectuat investigații fundamentale în patologia tumorilor pielii, sistemului genital, glandelor endocrine și a., este autorul unui ghid practic de anatomie patologică și a unui studiu profund al erorilor și dificultăților în diagnosticul morfologic al tumorilor, care sunt utilizate pe larg și astăzi de specialiștii anatomopatologi. Dumnealui a sistematizat experiența acumulată în cadrul catedrei, a perfecționat și a renovat procesul didactic, a fost preocupat de organizarea activității în prosecturi, de elaborarea criteriilor de apreciere a

calității lucrului curativ, desfășurarea conferințelor clinico-anatomice. Lucrările științifice și metodice, elaborate de profesorul D. Golovin, au fost implementate la lecțiile practice de anatomie patologică, la cursul de prosectură și în activitatea practică cotidiană.

Între anii 1958 și 1986, catedra a fost condusă de către academicianul Vasile Anestiadi (1928-2014). În această perioadă, numărul studenților și, respectiv, al colaboratorilor catedrei a sporit de circa 3 ori. În 1965, catedra este transferată în blocul morfologic (astăzi – blocul morfologic „Vasile Anestiadi”) și înzestrată cu aparatură științifică și didactică modernă. Pe lângă laboratorul histologic, au fost deschise laboratoare noi de histochimie, microscopie electronică, biochimie, microscopie luminescentă. Concomitent cu fondarea noilor facultăți (pediatrie, stomatologie, medicină preventivă), s-au modernizat materialele instructiv-didactice în scopul profilizării procesului de studii. Din 1960 a început pregătirea cadrelor calificate de medici anatomopatologi prin subordonare, iar din 1971 – prin internatură. În cadrul catedrei au fost create laboratoarele de morfopatologie ale Institutului Oncologic (profesorul Irida Iacovlev), Institutului de Ftiziopulmonologie (profesorul I. Haidarli), iar mai târziu laboratorul de morfopatologie al Institutului Mamei și Copilului (profesorul I. Fuior). În această perioadă catedra devine, pe bună dreptate, centrul științifico-metodic republican de anatomie patologică. A fost fondată Societatea științifico-practică republicană de Anatomie Patologică, primul președinte al căreia a fost academicianul V. Anestiadi.

Direcția științifică, inițiată de academicianul V. Anestiadi, vizează morfopatologia bolilor cardiovasculare care rămâne actuală până în prezent. V. Anestiadi și colaboratorii catedrei au efectuat cercetări ample în pato- și morfogeneza aterosclerozei, bolii hipertensive, cardiopatiei ischemice, reumatismului, insuficienței cardiovasculare. Investigațiile minuțioase cu aplicarea metodelor moderne de cercetare au depistat modificările incipiente în ateroscleroza arterelor, care preced dezvoltarea bolii. A fost elaborată concepția originală de „stadiu prelipidic” în evoluția aterosclerozei și s-a demonstrat reversibilitatea acestor leziuni. Concepția respectivă a fost unanim acceptată, iar stadiul prelipidic a fost inclus în clasificarea stadiilor microscopice ale aterosclerozei în manualul de Anatomie Patologică (A. И. Струков, В. В. Серов «Патологическая анатомия», Москва, «Медицина», 1971). Rezultatele științifice obținute în acest interval de timp s-au soldat cu susținerea a 3 teze de doctor habilitat, 18 teze de doctor în științe medicale și 5 monografii.

În 1961, catedra a organizat prima conferință ști-

ințifică a anatomopatologilor din Republica Moldova consacrată problemelor actuale ale patologiei cardiovasculare și oncologiei, iar în 1965 – Congresul IV Unional de Anatomie Patologică. În același an, la catedră și-a desfășurat activitatea Simpozionul Internațional în probleme de ateroscleroză cu participarea unor savanți cu renume de peste hotare. În 1974, a avut loc cea de a doua conferință științifică națională a anatomopatologilor.

În 1977, șefului de catedră, academicianului V. Anestiadi și discipolilor săi, conferențiarilor Ie. Zota și S. Rusu li s-a decernat Premiul de Stat al Republicii Moldova în domeniul științei și tehnicii pentru ciclul de lucrări „Patomorfologia aterosclerozei arterelor și altor boli cardiovasculare”.

În această perioadă, și-au adus aportul la succesele științifice și didactice ale catedrei, prin activitate fructuoasă, conferențiarii: Ie. Zota, A. Banaru, G. Cernocan, S. Rusu, V. Vataman, P. Ionesi, A. Krîlov, asistenții: C. Marian, I. Țiple, G. Vudu, V. Rusu, A. Cardaniuc, Natalia Iacovlev, I. Șeptelici, V. Sava, Iu. Guzman. De remarcat activitatea fructuoasă a conferențiarului Grigore Cernocan (1935-2002) – eminent pedagog și specialist anatomopatolog, doctor în științe medicale, autor a peste 70 lucrări științifice, șef de studii al catedrei, specialist principal anatomopatolog al Ministerului Sănătății mai bine de 15 ani. Un alt renumit specialist anatomopatolog, pedagog și savant a fost conferențiarul Pavel Ionesi (1939-2007), care, pentru prima dată în RM, a implementat metode moderne de imunomorfologie. Teza sa de doctor în științe medicale a fost dedicată cercetării rolului tromboplastinei și factorilor fibrinolitici tisulari în geneza și evoluția aterosclerozei aortei. Investigațiile imunomorfologice au fost continuate de către Natalia Iacovlev (1947-1991), care, în teza de doctor în științe medicale, a studiat topografia proteinelor plasmatică și a beta-lipoproteinelor în pereții arterelor coronariene în ateroscleroză.

În anul 1986, prin efortul academicianului V. Anestiadi, este înființat Centrul de Patobiologie și Patologie al Academiei de Științe a Moldovei, unde s-a efectuat o gamă largă de investigații științifice remarcabile în probleme actuale ale aterogenezei, diabetului zaharat, biogerontologiei.

Din 1986 până în 1987, în fruntea catedrei s-a aflat conferențiarul A. Banaru (1937-1987). Discipol al catedrei, talentat pedagog înzestrat cu înalte calități organizatorice, a acordat atenție deosebită lucrului didactic. A implementat metode moderne de instruire și atestare a studenților. Activitatea științifică a conferențiarului A. Banaru a fost axată pe problema manifestărilor morfologice ale infarctului miocardic. A studiat prin metode contemporane leziunile prene-

crotice ale mușchiului cardiac, criteriile morfologice de diagnostic al stadiilor incipiente ale infarctului miocardic. În a. 1965, a susținut excelent teza de doctor în științe medicale cu tema „Infarctul miocardic, studiu histochimic și de microscopie luminescentă”. Metodele histochimice, implementate de A. Banaru, se aplică și astăzi în practica cotidiană a medicilor anatomopatologi.

Din 1987 până în 2012, timp de 25 ani, catedra a fost condusă de către Ieremia Zota, membru corespondent al AȘM, profesor universitar. Colectivul catedrei a continuat cercetările științifice în domeniul patomorfologiei aterosclerozei și a cardiopatiei ischemice. În această arie tematică se înscriu: teza de doctor habilitat în științe medicale a dlui Ie. Zota (1987), 5 teze de doctor în medicină (V. Sava, Iu. Guzman, R. Niguleanu, Ecaterina Foca, E. Melnic) și 12 monografii. Se lucrează intens în scopul perfecționării continue a activității practice și științifice a colaboratorilor catedrei, se implementează metode moderne în procesul de instruire a studenților. Un aport semnificativ în activitatea catedrei l-a adus doamna Eleonora Rîvneac, laboranta superioară, care pe parcursul a 45 de ani a contribuit considerabil la asigurarea condițiilor optime pentru desfășurarea procesului de învățământ. Dumneaei a tutelat și pregătirea profesională în cadrul catedrei a multor generații de laboranți-histopatologi, care activează astăzi în laboratoarele de profil din țară. În anul jubiliar al Universității doamna Eleonora Rîvneac împlinește onorabila vârstă de 101 ani.

În 1990, catedra a primit statut clinic și a fost transferată (1992) în blocul de studii nr. 1, activitatea practică, fiind integrată în activitatea secției de morfofpatologie a Spitalului Clinic Republican (șef - conferențiarul universitar S. Rusu). Concomitent, se organizează Cursul de morfofpatologie a facultății de perfecționare a medicilor (academicianul V. Anestiadi) cu baza clinică în secția de morfofpatologie a Centrului Național Științifico-Practic Medicină de Urgență (șef – I. Țiple, doctor în științe medicale).

În 1995 în colaborare cu catedrele de Fiziologie, Biochimie și Farmacologie a fost organizată Prima Conferință Internațională Medico-Biologică „Mecanismele morfo-funcționale de adaptare și corecția dereglărilor patologice” la care au participat savanți cu renume din România, Federația Rusă și Ucraina.

Se întrețin relații strânse de colaborare științifică cu Centrul de Patobiologie al AȘM, Institutul de Medicină Experimentală din Sankt-Petersburg, Universitățile de medicină din București, Iași, Craiova, Timișoara, Târgu-Mureș, Boston.

La baza clinică a catedrei se desfășoară studiile postuniversitare în specialitate prin internatură

(1971-1998), masterat (din 1996), rezidențiat (din 1999), cicluri de educație medicală continuă a medicilor morfofpatologi. Colectivul catedrei participă activ la organizarea conferințelor clinico-anatomice în Spitalul Clinic Republican, în spitalele municipale, precum și în alte instituții medicale. Aceste conferințe au contribuit semnificativ la instruirea profesională a medicilor clinicieni. S-au depus eforturi esențiale în procesul de instruire a studenților, în pregătirea materialelor didactice, completarea și modernizarea lor de către conferențiarii: V. Vataman, C. Marian, S. Rusu, G. Vudu, R. Niguleanu, E. Melnic, Ecaterina Foca; asistenții: M. Parnov, R. Pretula, Elena Reuțchi, D. Brînză, E. Cazacu, A. Munteanu; șeful muzeului anatomopatologic al catedrei dl Ion Țopa.

În cadrul catedrei au fost elaborate: 5 teze de doctor habilitat în științe medicale (V. Anestiadi, Iraidă Iacovlev, V. Golovin, Ie. Zota, A. Tanasi) și 32 teze de doctor în medicină, au fost editate 17 monografii, 2 culegeri tematice, 11 elaborări metodice pentru profesori, studenți și medici practicieni. Au fost editate „Dicționarul terminologic român-rus de patologie generală” (1991) și compendiul-atlas „Morfofpatologie generală” (1994, 2010). În colaborare cu profesorul Ernest Jefferson Burkes de la Universitatea din Carolina de Nord (SUA) a fost publicat compendiul-atlas de morfofpatologie generală în limba engleză. Prin hotărârea Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al AȘM, colectivului de autori (Ie. Zota, E. J. Burkes, V. Vataman), pentru această valoroasă lucrare științifică, i-a fost acordat titlul de Laureat al Premiului Academiei în anul 2004.

Ciclul de lucrări, care include monografia „Ареогенез и иммунное воспаление” (anul 1997) și 19 articole privind imunopatologia aterosclerozei, autori V. Anestiadi, V. Nagornev, Ie. Zota, publicate în anii 2001-2005, a fost distins cu Premiul Academiei Medicale a Federației Ruse în numele academicianului A. Strukov. Monografia „Патоморфоз атеросклероза (иммуноаспекты)”, editată de V. Anestiadi, V. Nagornev și Ie. Zota în anul 2008, a fost inclusă în Patrimoniul Academiei din Atena (Grecia).

Între anii 2012-2015, în funcția de șef de catedră a activat conferențiarul universitar Constantin Marian. Anterior, mai bine de 20 de ani, a îndeplinit funcția de șef de studii, acumulând o bogată experiență pedagogică. A pregătit și susținut cu succes teza de doctor în științe medicale „Dereglările inervației adren- și colinergice și modificările ganglionilor nervoși simpatici în moartea cardiacă subită și stresul experimental”. Este autor a peste 50 lucrări științifice. În perioada respectivă colectivul a continuat procesul de modernizare a activității didactice.

Din anul 2018 până în prezent, catedra este con-

dușă de conferențiarul universitar Eugen Melnic, care în a. 2018 a susținut cu succes teza de doctor habilitat în științe medicale cu titlul „Profilul hormonal și markerii moleculari predictivi pentru evoluția și terapia adenoamelor hipofizare”. Rezultatele studiului au fost publicate în numeroase articole în reviste științifice internaționale de prestigiu și o monografie.

Activitatea științifică a catedrei se axează pe mai multe domenii actuale de cercetare în patologie: studiul histologic și imunohistochimic al carcinoamelor tiroidiene (M. Parnov), endometriozei extragenitale (E. Cazacu), carcinomului scuamocelular cap și gât (D. Brînză) și tumorilor sistemului genital feminin (Tatiana Mărițoi), profilul molecular al adenoamelor hipofizare (Elena Portnoi), cancerului mamar (V. Cucieru), metode noi de investigații citopatologice (R. Pretula, E. Cazacu). În cadrul catedrei s-au implementat metode noi de predare cu aplicarea tehnologiilor informaționale moderne, metode efective de evaluare și testare a cunoștințelor studenților. S-a

consolidat conlucrarea cu baza clinică – secția de anatomie patologică a Spitalului clinic republican. Catedra colaborează cu multe catedre și centre științifice de peste hotarele țării: Timișoara, București, Craiova, Târgu-Mureș, Londra, Oslo, Minsk, Erevan.

Profesorul F. Agheicenko

Profesorul D. Golovin

Academicianul V. Anestiadi

Conferențiarul universitar A. Banaru

Academicianul V. Anestiadi
și conferențiarii Ie. Zota, S. Rusu
laureați ai Premiului de Stat pe anul 1977

Conferențiarii universitari
P. Ionescu și G. Cernocan

Profesorul universitar Ie. Zota

Doctor habilitat în științe
medicale E. Melnic

Corpul didactic al catedrei: Ie. Zota, C. Marian,
Ecaterina Foca, E. Melnic, R. Niguleanu,
Elena Reuțchi, V. Vataman

Conferențiarul universitar G. Vudu
și asistenții A. Munteanu și M. Parnov